UNA LLEGENDA DEL SANTUARI DE NÚRIA

Lo santuari de Núria está á 2,000 metros d' altitut. No es pas una elevació extremada; més per sa posició topográfica es dels més frets que tenim en los Pyrineus. Sa petita vall se troba rodejada de las més altas montanyas de nostres Pyrineus catalans; com la Fossa del Gegant, la Cóma dels Gorchs, la cresta de Noufonts, de Finestrellas, l' altivol y magestuós Puigmal del qual arrenca un poderós estreb que 's prolonga fins al centre de Catalunya: l' alta serra de Cadí que, per sas ayguas vessants, alimenta 'l Segre y lo Llobregat. Detenimshi una miqueta.

La serra de Cadí es una de las més importants que 's destaca de la gran cordillera pyrinaica, puig que es la línea de separació entre las concas del Segre, Ter y Llobregat, tres rius principals de Catalunya. Seguim un xich eixa alta serra.

Al baixar de Puigmal, al oest, trobarém la collada de Mayáns. S' hi puja per Palau, Osseja y Vallsellobera (conca del Segre.) Se baixa á Dórria, seguint lo Ripart, dependent de la vall de Ribas. Los encontorns de la collada son prou emboscats. A l' hivern es cobert de neu é intranzitable.

Coll del Plá de las Salinas.—Es un ras de gran extensió. S' hi puja de Puigcerdá en cuatre horas y mitja, per Alp y la Molina. També s' hi pot baixar á Dórria.

Collada de Tossas.—La més practicable per no tenir gayre neu á l' hivern; també es l' única que serveix y per hont passa la carretera de Ribas á Puigcerdá. S' hi puja per la Molina que es á tres horas de Puigcerdá; se 'n compten set de Puigcerdá á Tossas. Es lo coll destinat á la prolongació del Ferro carril de Ripoll cap á Fransa, per lo coll de Puymorens, Vicdessós, Dax y Tarrascon, Foix y Tolosa.

Coll de Jou.—S' hi puja de Bellver per Riu, ó bé de Puigcerdá per Das. Aquesta collada es més elevada y escarpada que las precedents. Se baixa á Bagá, en la conca del Llobregat.

Coll de Pendix.—Es enfront de Bellver; molt emboscat, se baixa també á Bagá.

Coll de Trenca la Porta.—Es una bretxa espadada oberta en la gran mola de la crena de Cadí. S' hi puja per Bellver y Nefol ó bé de Montellá per Nas; y se baixa á Pedra Forca, á las fonts del Cardoner, afluhent del Llobregat.

Coll de la Creu.—S' hi puja sia per Montellá, ó per Bar, passant per Sant Bartomeu ó per Estunyá, passat lo coll se baixa encara á Pedra Forca.

Coll del Port.—Posa la Seu d' Urgell ab comunicació ab Cardona sempre per Pedra Forca.

Molt més tindriam que dir sobre l' alta Serra de Cadí; més nos apartariam massa de nostra llegenda.

* * *

Al estudiar la configuració geológica de la vall de Núria, no hi ha dubte que dita vall era un llach enclós dins aquellas altas montanyas, alimentat per lo torrent que devalla de la Coma dels Gorchs. Era un diminut llach, de prou fondaria parescut als llachs que 's troban al vessant italiá dels Alpes. Un cataclisme geológich obrí una bretxa en la massa granítica *(lo salt del Sastre)* per hont se precipitaren las ayguas. L' emplassament del llach, aplanejat pels arrastres dels escorranchs y torrentadas, es avuy la gentil vall de Núria.

Si hem de creurer la tradició, un anacoreta, Sant Gil, fugint del mon, buscant la soledat per fer penitencia, vingué de terras llunyanas, se dirigí vers la vall de Ribas, remontant lo Fresser, trepant per aquellas alturas espadadas... De sopte se li presentá la hermosa vall. Sorprés, atret per aquella oasis perduda en mitj d' aquells deserts

granítichs, s' hi feu una cova, santificant la vall ab sas pregarias, alimentantse á l' estiu d' arrels y llagostins; més á l' hivern, los isarts, com á Sant Guillém de Combred, li feyan conversa, oferintli las femellas, la llet de llurs mamellas que munyía.

Sant Gil es lo sant dels pastors montanyesos. Sa capella té molta devoció. Sa festa se celebra lo primer de Setembre; s' hi ajustan molts devots. Tots los pastors d' aquellas altas serras, vestits de pells de moltó, baixan á la vall pera celebrar la festa de llur Sant patró.

Fou molt temps després de la partida del sant anacoreta, que un toro, gratant la terra ab sas potas, en mitj d' una clapissa, feu descubrir la imatje de la Verge posada al fons de la mateixa cova de Sant Gil, entre una creu, una olla y una campana. La tradició nos diu que Sant Gil, qui sens dubte sería esculpidor feu una petita estátua de la Mare de Deu, y al deixar la vall, la enterrá al fons de la cova que li havia servit d' alberch durant sa estada en aquell sant lloch.

Fou tanta la sorpresa que causá aquella troba entre 'ls pastors y pobles de las valls, que s' hi aná en professó, s' hi construhí una capella hont hi posaren la Mare de Deu (1).

Lo santuari, á l' estiu, fou visitat per tants romeus que 's determiná construhir una casa d' hospedatje, adossada á la capella, y d' aqueixa una altra. Una iglesia més gran fou edificada en 1642, de manera que avuy dia, lo santuari de Núria sembla un petit poble, com lo monastir de Montserrat. S' hi troban dormitoris, refectoris, estancias espayosas relativament confortables, hont mediant una almoyna á la Mare de Deu, un pot estarshi 'ls dias que vol. No hi faltan fonda, café, taberna, fleca de bon pá, ferrer, fuster, carnicería, rentadoras y planxadoras. Res hi manca. La capella actual prou espayosa no pot contenir lo nombrós aplech de romeus qui durant tot l' estiu visitan lo santuari. Ara s' está construhint una altra iglesia que per lo que 's veu comensat será una petita catedral.

* * *

Donchs lo Santuari de Núria tant animat, tan alegre á l' estiu es del tot sepultat de neu durant lo llarch hivern. Quant los dependents

(1) Veurer per més detalls lo llibret: *Historia y Miracles de la sagrada Imatje de Nostra Senyora de Núria*, per lo Doctor Francesch Marés, prebere.—Se ven en lo mateix Santuari.

del santuari, després de tancadas y barradas portas y finestras, se 'n tornan á Ribas y Caralps, l' aspecte que presenta la vall es tristíssim.

Las primeras borrascas de neu solen venir á fi d' Octubre; dich las primeras borrascas, prescindint de la neu que comensa á caurer á mitj Setembre que no té importancia. Passan anys que 's veu nevar á Núria en Juliol y Agost, los dos únichs mesos d' estiu, y millor de primavera, perque lo que es l' estiu en aquella vall no 's coneix.

Una de las dificultats que tenian los qué cuydan del santuari, era lo poguer procurarse en abundancia l' herba de prat que necessita lo nombrós rossám (1) dels romeus que s' aplega en las establas de la santa casa. Donchs al peu de la serra de Noufonts, al bell soli, en feixas escalonadas, hi han fet prats artificials arregats per la ribera de Núria. Aixó sí, 'ls dallan als primers de Setembre; ne treuhen molta herba; més los pagesos diuhen que 'l bestiar la troba orra. Los prats aquells son una riquesa pel botánich: á 2,000 metros d' altitut las gramineas y floretas raras que s' hi troban no tenen fí ni compte.

La vall de Núria, á l' hivern, es soterrada de neu, en tal abundancia que de vegadas fins lo santuari desapareix. Se comprén: s' hi arramba, demés la neu que cau del cel, tota la que l' uracá escombra dels cims y rasos que la voltan: Aixó fá que la gruixaria de la congesta que cubreix la vall es de sis ó vuit metros y més. Quan pel Juny se puja al santuari, s' hi veu encara darrera la capella de Sant Gil, congestas respectables, que poden donar una ideya de lo que son á l' hivern.

* * *

Ara ve 'l cas de contar la llegenda del ermitá que morí enterrat per la neu.

Era pel any 1075 després que, segons la tradició, fou construhida la primera capella de la Verge per lo sant home Amadeu, ab l' ajuda dels pastors; (hem ja dit que la capella actual fou edificada en 1642, ab las almoynas dels devots.) S' hi construhí també una caseta coberta de llosas, ab una finestra, cambra y cuyna per l' ermitá. A l' estiu següent pujá molta gent pera visitar la Santa capella. L' ermitá que

(1) Rossám no es terme despreciatiu en nostras montanyas, vol dir tota mena de cabalcaduras.

cuydava d' ella era un sant penitent, plé de zel, molt devot á la Mare de Deu. Tindria uns 60 anys, alt d' estatura, cara de bondat, barba blanca molt llarga. No era pas fill d' aquellas montanyas; havia vingut de terras llunyanas de la comarca de Lleyda, vivint pel camí de caritats. Aná á saludar la Reyna de Núria y s' hi restá per ermitá; se deya Bernat.

Quan á la fi de Setembre, lo torb y las glassadas l' obligavan á abandonar lo petit santuari, lo deixava ab recansa. Prenia lo bordó del pelegrí, portant la capelleta de fusta ab l' imatje de la Mare de Deu; abrigat d' un capot de burat, baixava al plá, captant pels pobles y masías, recullint almoynas per lo Santuari, sepultat de neu, esperant ab ansia lo sol de Juny pera oferirlas ab sas pregarias á la Reyna del Cel.

Un any, á la fi de Setembre, no volgué deixar la santa casa, lo que causá molta sorpresa als pastors y gent de Caralps.

—Anau en nom de Deu! los deya, no vull que nostra estimada Mare estiga tan llarch hivern sense conversa; estich resolt á no deixarla; tots los dias me postraré á sos peus oferintli mas fervorosas pregarias.

—Pero santhome! vos morireu de fret...

—Será lo que Ella voldrá, ma resolució es inebranlable.

Allavors los pastors y pagesos de Ribas y Caralps se convenceren que obrava per inspiració divina, y no insistiren més. Li donaren una vestidura de pell de moltó que es la que atura més lo fret; li deixaren bona provisió de galleta, vi, llenya y queviures pera que pogués arribar á la fi de l' hivern sense morirse de fret y fam. Los acompanyá fins á la creu d' en Riba; se despediren estrenyentli tots la má. Se 'n torná content vers la hermita; entrá dins la capella, postrantse davant la Verge, oferintli, si fos necessari, lo sacrifici de sa vida.

* * *

Aquell any l' hivern s' anunciá molt rigurós. Ja á mitj Novembre, la vall de Núria era cuberta de quatre pams de neu. Pel Desembre la fret fou tant intensa que 'l termómetro, sols á la vall de Ribas, baixá á 20 graus... Qué tal estaria en la vall de Núria!... Mes la gran tormenta de neu fou per cap d' any: nevá en abundancia sis dias seguits.

Las casas de Caralps foren soterradas; sols se veyan á fumar las xemeneyas quan pará de nevar, la gent hagué de foradar y fer túnels pera comunicarse d' una casa á l' altra. A Ribas n' hi caygué vuit pams.

L' hivern d' aquell any 1075 fou tan llarch y rigurós que 'ls pobles del peu de las montanyas n' han conservat lo recort de generació en generació fins avuy dia, ja que la llegenda que vos estich contant se conserva encara.

Y lo pobre ermitá de Núria, qué s' havia fet?... Tal era la conversa dels pastors de Caralps. Tots esperavan ab ansia lo poguer arribar fins al Santuari. Mes durant Janer y Febrer, no pensarhi: hi havia pena de la vida. Fou solzament a fi de Febrer que dos pastors joves, ferrenys, aprofitant un bon dia, empunyaren llur garrot, y s' arriscaren á pujar á la vall de Núria, calsats de llurs esclops ferrats ab claus puntats per no relliscar demunt la neu gelada.

Després de grans travalls arribaren per fi al santuari del qual vegeren sols la xemeneya y lo petit campanar. Foradaren la neu, penetraren per la finestra dins la estancia de l' ermitá. Lo trobaren agenollat, encorbat, los brassos estirats, de cara á terra, gelat y enrampat. Se quedaren horroritzats; lo sacsejaren, prompte vegeren que no tenia vida. Quants dias feya que era mort?... No podia pas haverse mort de fam, puig que trovaren encara pochs ó molts de queviures... De fret?... Tampoch, ja que li restava un pilot de llenya... Trovaren demunt la taula un paper ab un escrit fet sens dubte pel pobre ermitá. Com no sabian de lletra se 'l posaren á la butxaca.

Baixaren á la porta forana, l' obriren, feren un forat dins lo glas y hi ficaren lo cos del desgraciat Bernat; de manera que tenia més de sis metros de neu demunt d' ell. Aixís no hi havia perill que 's descomposés; puig aquells pastors ja sabian per experiencia que la neu preserva de tota corrupció y conserva anys y panys los cadavres que te soterrats.

Aixó fet se 'n tornaren á Caralps, hont arribaren de fosch. Se dirigiren á la rectoria y entregaren lo paper al senyor Rector. Lo llegi ab atenció; després de llegit, se posá de genolls y pregá per l' ánima del ermitá.—Deu lo tinga á la gloria!, digué, aixugantse una llágrima!...

—Mes, com ha mort?—li preguntaren los pastors.

—Escolteu lo que diu lo paper:

«Novembre. Neva sovint. Puch surtir pera pendre 'l sol caminant demunt la neu gelada.

»Desembre. Mals temps; grans frets; dins ma estancia trobo 'ls queviures gelats, la cansalada es dura com una pedra, ne tallo bossins ab la destraleta pera posar á l' olla. Faig fondrer la neu per beurer. Lo vi es glassat, al glassarse ha romput la boteta que 'l contenia; lo tinch de trossejar pera ferlo fondrer. Lo torb ha rambat una congesta contra las parets del santuari, que arriba á la finestra.—Nadal: celebrat tan solemne dia ab pregarias y meditacions.

»Janer. Quín temporal de neu més horrorós!... Ja no puch obrir la finestra... La congesta arriba al teulat... Forado la neu pera tenir ayre dins ma cambra; á las pocas horas lo forat torna á estar tapat .. Lo fum passa ab dificultat per la xemeneya; se coneix que la neu la vol cobrir... Si no puch fer foch no puch viure... Deu meu, apiadáuse de mí! Verge santa protegiume!... Ja no passa 'l fum... Ja no entra ayre... Ja está la casa del tot enterrada de neu... Forado lo teulat á cops de destral... Obro forat atravessant 10 pams de neu... Sempre está nevant y lo torb apila la neu sobre 'l santuari... Estich mort de fret y de fam... Ja no tinch forsa pera mantenir oberta la foradada... La neu pot més que jo... Deu meu amparéume!... Mare dels ángels tingau pietat de mi!!...»

Los pastors y demés gent de Caralps que omplian la rectoría al saber la mort de l' ermitá, al ohir tan trista relació, se tragueren la barretina, pregant pel difunt.

La Mare de Deu, afegí lo senyor rector, agrahida per la penitencia y virtuts del Sant Ermitá, l' ha tret d' aquesta vall de llágrimas pera tenirlo al costat seu, á la gloria celestial.

Tots se retiraren molt compungits.

A la primavera següent lo tragueren de sa tomba de neu, l' enterraren dins la capella, després de celebrats solemnes funerals ab la assistencia de molts sacerdots y de tots los pastors y gent de las comarcas de Caralps, Ribas, Rosselló, Vallespir, Conflent y Cerdanya.

Eixa es la llegenda que m' ha sigut contada moltas vegadas per los romeus que visitan sovint lo santuari de la Reyna de nostras montanyas. No crech haja sigut may estampada.

C. BOSCH DE LA TRINXERÍA.

L' ARBRE DE LA VIDA

Cercant del paradís l' aspra sortida,
girava 'ls ulls Adam hont ab sa esposa
gosaren ¡ay florint com lliri y rosa,
l' ombra temtant del arbre de la vida.

Del cel una Coloma, condolida,
baixa á tráuren la branca més hermosa,
y en dur Calvari, mentre ab sanch la rosa,
canta morint de dols amor ferida:

—Veniu, fills d' una terra que vos devora;
qui á l' arbre redemptor vol acullirse
ab mí vindrá á la Gloria á reflorir.—
Adam l' abrassa y l' univers l' adora
veyent tancarse l' infern, lo cel obrirse,
¡més ¡ay! la mort d' un Deu los fa extremir!

JASCINTO VERDAGUER.

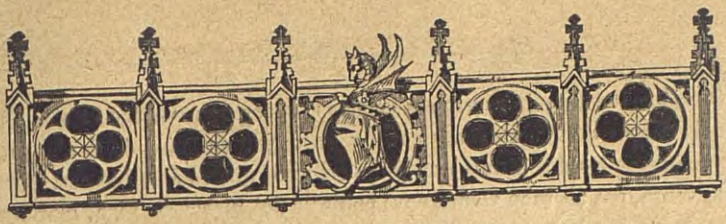

UNA GLORIA DE CATALUNYA VINDICADA

SANT JOAN DE MATA

En lo any 1884, en lo antich temple de Sant Pere, ara Santuari de Montgrony, novament reparat, lo Párroco y feligresos de Gombreny, Bisbat de Vich, inauguráren, en propi altar, lo culto al gloriós fundador de la Orde de la Santíssima Trinitat, Redempció de Catius, Sant Joan de Mata, al cual una tradició, casi perduda per dessidia humana, ha senyalat, sinó com á fill, com á originari de dita parroquia, motivant que los naturals de ella lo consideren patrici seu. Confirman més ó menos esta tradició quants escriptors se ocupan extensament del Sant y de la Orde per éll fudada. De estos, los uns lo fan francés, nat en Falcó de Provensa, de nobles pares descendents de Catalunya, sens mirar que alashoras la Provensa perteneixia als Comtes de Barcelona, soberans de Catalunya; los altres com Boneo Bacho, en los *Anals de la Orde Trinitaria;* lo P. Andrade, jesuita, en la *Vida del Sant;* lo jesuita oloti P. Marcillo, en sa *Crisis de Catalunya;* Feliu de la Peña, *Anals de Catalunya,* y Serra y Postius, en sas *Finezas de los Santos Angeles,* lo fan verament catalá, fill de la familia de Mataplana y nat en Falcó de Cerdanya: finalment, lo P. Caresmar, vistos los documents del arxiu de Mataplana, després Comtes de Pallars, y de altres de Fransa y Espanya, y lo Il-lm. Torres Amat, Bisbe de Astorga, en son

10 XILE

Diccionari crítich de escriptors catalans, asseguran que fou catalá, fill dels Barons de Mataplana y nat per casualitat en Falcó de Cerdanya.

Segons los dos últims escriptors critichs, que están en lo cert com se veurá, pot ab rahó Gombreny, població del Bisbat de Vich, gloriarse de ser la pátria de tant insigne Sant. Mes com los noms Mata y Mataplana tenen alguna variació, y aixó podria originar algun dupte, sápias que los antichs Barons de Mataplana usaban lo sobrenom de Mata per de familia, com consta de varis pergamins: *Ego Ugo de Mata, Dominus baroniæ de Mataplana;* entre estos un que conté una escriptura del besavi del Sant... *ego Bernardus Ugonis de Mata,... quod firmamus in Mataplana* feta á 4 *cals. octobris anno ducæ incar.s MCXXV,* en poder de Ramon, sacerdot de Sant Pere de Mongrony. (1)

Bernat de Mata, fill de Ugo, baró de Mataplana, al morir en 1125 deixá de sa esposa Estefania sis fills: Ugo, l'hereu: Pere, canonge regular de Sant Joan de las Abadessas; Guillém, en qui comensá la segona branca dels Mataplanas; Pons, que morí sens fills; Bernat y Ramon, morts molt joves. (2) Hugo, lo major, tingué á Uguet y Eufemi, bessons, y á Joan, que en 1174 morí ardiaca de Elna. Uguet y Eufemi com bessons portáren lo títol de Baró y casaren ab dos germanas, Blanca y María de Fonollet, fillas del Vescomte de Canet y de Illa, en 1158. Eufemi, al que, per equivocació, lo Illm. Torres anomena Eufreni, tingué de sa esposa María de Fonollet un fill, que fou Sant Joan de Mata.

A primers de Juny de 1160, Eufemi de Mata, visitant unas possesions que tenian en Falcó de Cerdanya, dadas en feudo á son pare per D. Ramon Berenguer IV, per haverlo ajudat en la expedició á la Provensa contra los Baucis, caygué malalt, y María, deixant la tranquila habitació del Castell de Mataplana, se posá en camí per assistirlo. Mes, com la travessía era llarga y áspera, y élla se trobaba en lo noyé mes del seu embarás, la piadosa senyora visitá de pas á la Verge Santíssima de Montgrony, demanantli ab fervor la salut de son marit y oferintli lo fruy que portaba en sas entranyas, per lo qual temia en son viatge. Fou tant poderosa la sua oració, que se li aparegué María Santíssima entre resplandors, y li digué: *No témias; perque parirás un fill, que será Sant y redemptor de cristians catius, y pare de molts fills*

(1) Pergamí núm. 373. Arxiu del ex-monastir de Sant Joan de las Abadessas y altres escripturas del mateix.

(2) Idem, y Milá y Fontanals D Manuel, *Los Trovadores en España,* pág 316, rt. «Hugo de Mataplana.»

que se emplearán en eix ministeri ab gran profit de las ánimas. (3) Plena de goig ab tal visió y anunci, ab felís viatge arribá María á Falcó de Cerdanya, ahont, convaleixent Eufemi, élla, en lo dia 23 de Juny de dit 1160, dona á llum á un fill, que fou batejat per son oncle Joan, ardiaca de Elna, ab lo nom també de Joan.

Convalescuts lo pare y la mare del sant Noy, retornáren á son Castell de Mataplana, ahont fou criat y santament educat fins á la edat de sis anys, en la que, habent lo rey Alfons II de Aragó, y I de Catalunya, donat á Eufemi un empleo vitalici en la Provensa, passá á establirse en Falcó de la mateixa ab sa familia. Lo tenir lo mateix nom lo poble de Cerdanya, ahont lo Sant nasqué, y lo de Provenza, ahont passaren á viurer sos pares essent petit, originá lo ferlo fill de Provensa y francés, quan ni era provensal de naixement, ni la Provensa era encara dels Reys de Fransa (4).

Al ser lo Sant un poch mes gran, fou enviat á Aix á estudiar humanas lletras y apendrer los exercicis de cavaller, en los que mostrá son gran talent, admirant sobretot per sas heróicas virtuts. Acabats dits estudis y retornat ab sos pares, desitjós de imitar á Santa María Magdalena, la devoció á la qual habia mamat ab la llet en Mataplana (5), marxá secretament á la áspra montanya de las Pomas prop Marsella, y durant un any feu rigorosa penitencia en una cova vehina á la Santa, vencent las tentacions del infernal enemich. Passá després á París per inspiració divina, y habentli desvanescut sos temors lo Senyor dihentli per una imatge de un Sant Cristo, en la iglesia de Sant Víctor de canonges regulars agustinians de dita ciutat: *Estudia, fill meu, la sabiduría, y alegrarás lo meu cor* (6); se dedicá ab tal ardor al estudi de la Teología en aquella célebre Universitat, que, ha-

(3) P. Andrade, Macedo, *Leyenda de oro* y altres en la vida del Sant, sens marcar lo lloch, que, segons l' arxiu dels Mataplanas, fou en la ermita de Montgrony.

(4) No passá á serho fins que, en 1481, lo rey de Fransa Lluis XI la uní á la Corona. César Cantú, Anquetil y altres.

(5) La Santa, en proba de la devoció de la gent del terme de Montgrony, tenia altar dedicat en la iglesia de S. Pere y duas capellas, una en Solanlloch, del sigle XII avuy existent, y altre en lo barri de Gonzem, are poble de Gombreny, á la que substituí la actual parroquia.

(6) De resultas de eix fet prodigiós, que refereixen los escriptors de la vida del Sant, los Barons de Mataplana procuráren adquirir dita Imatge com á reliquia, la que, Donya Blanca de Mataplana, esposa de D. Ramon d' Urg, y hereva de la baronía, colocá en la capella pública, que al costat del castell edificá en 1260 al Baptista, per ser lo patró del seu sant parent no canonisat encara. Dita Imatge, ó per sa tosca escultura, ó per mal-lograda ab los anys, y sobre tot per ignorar sa procedencia, per ordre d' un Prelat fou enterrada baix lo paviment de dita capella.

bent ja compost algunas sábias obras, per vot general li foren dats lo grau y borla de doctor (7). Al ordenarse de Prebere per obediencia, quan lo Bisbe de París, posantli las mans sobre lo cap, digué *Reb lo Esperit Sant,* ab admiració dels circunstants fou vista una com flama de foch en la cara del Sant, que pujá sobre son cap com un globo, y se torná com una columna lluminosa. Celebrant sa primera Missa en la capella del Palau del Bisbe, assistinthi lo Prelat, los Abats de Sant Víctor y de Santa Genoveva, ab lo canceller y mols doctors de la Universitat, al elevar la Hostia aparegué en lo ayre un ángel vestit ab hábit y escapulari blanch, y en aquest sobre lo pit una creu de vermell y blau color, tenint creuhats los brassos y posadas las mans sobre dos catius, cristiá lo un y lo altre moro ó infiel. Ab esta visió, que los demés no comprengueren fins que per obediencia ho declará 'l Sant, Deu li manifestá que 'l destinava per fundador d'una Orde religiosa que redimís als cristians esclaus dels moros, ab las limosnas dels fiels, y ab sa predicació redimís als mahometans de la esclavitut del error. Per assegurarse més de la voluntat divina, se retirá lo Sant al desert de Brodelia, Bisbat de Meaux, vivint allí ab Sant Félix de Valois y ab alguns que, atrets per la santedat dels dos, se hi agregaren, fins que la aparició repetida de un cervo blanch, ab una creu blava y vermella entre las banyas, los determiná á anar á Roma per lograr del Papa la aprobació de la nova Orde.

Informat Inocenci III, per las cartas dels Bisbes de París y de Meaux y del Abat de Sant Víctor, de la santedat de Joan y de Félix, dels prodigis ocorreguts, y dels deixebles que contaban, molts de élls doctors de la Sorbona, rebé als dos molt bè, hostatjantlos en son Palau; y ohida sa petició, com celebrant éll la Missa en lo dia 28 de Janer de 1198 hagués tingut la visió del ángel, com en la primera Missa del Sant en París, en lo inmediat 2 de Febrer expedí la Butlla de fundació, y ab sas mans vestí als dos lo hábit y escapulari blanch, ab la creu dels dos colors, manant que se anomenés Orde de la Santíssima Trinitat (8), y formada després la seva Regla, la aprobá ab Butlla en

(7) Escrigué en Aix un poema llatí en de S. Joan Baptista versos distichs, segons Villegas, *Flos Sanctorum,* pág. 201; y en Paris y Roma, Comment. in lib. 4. *Sentent: Tractatus contra Valdenses: Liber de Corpore Chisti: De Cruce Domini: De Resurrectione, Ascensione Domini, Nativitate et Assumptione B. M. V. In epistolis D. Pauli Apost. Tractatus quosdam mysticos et alios pareneticos: De miseriis humanæ vitæ,* Ilmo. Torres Amat, «Diccionario de Escritores catalanes,» pág. 411.

(8) Per los tres colors digué 'l Papa, dels quals lo blanch representa al Pare, lo blau al Fill y lo vermell al Esperit Sant. Andrade, Macedo y altres.

17 de Desembre del mateix any. Nombrá á Joan General de la nova Orde y li dona per convent en Roma la casa é iglesia de Sant Tomás *in Formis*.

Comensá promte lo Sant lo cárrech de redimir catius, enviant dos religiosos al Marroch, y passant éll á Tunez, ahont fou maltractat y deixat per mort, cubert de sanch, per los moros, los quals, al embarcarse lo Sant ab cent vint rescatats, robaren las velas y rems del barco; mes éll, penjanthi sa capa, y alsant ab sas mans lo Sant Cristo, lográ vent que en poch temps los conduhí al port de Ostia, arribant ab élls á Roma. Predicá de órde dels Papas ab gran fruyt als Valdenses de Italia, fou enviat per lo mateix com legat seu á Dalmácia, presidint allí en 1199 lo Concili de Dioclea, reposant en aquell país la verdadera disciplina de la Iglesia; per lo que, al tornar, Inocenci III lo nombrá Cardenal y Bisbe de Ostia, dignitats que refusá lo Sant, fent veurer al Papa que se oposaban al destino que 'l cel li tenia senyalat.

Vingué després á Espanya y fundá convents en Puente la Reyna, Búrgos, Toledo y Segovia; y arribant á sa amada Catalunya, fundá en 1203 lo de Avinganyá, prop de Serós, del que nombrá primer ministre (9); lo de Lleyda en 1204, en lo que se hospedaren los Patriarcas Sant Domingo y Sant Francesch; en 1206 lo de Anglesola, y en 1209 lo de Piera (10). Passá de Catalunya á Valencia á fer algunas redempcions, y en una de eixas, faltantli diners per rescatar doscents set catius, la Santíssima Verge los hi doná mentres celebraba la Missa. (11)

Visitada sa casa payral de Mataplana, y fetas varias fundacions en Fransa, torná á Roma, ahont, extenuat ab las fatigas de viatges, predicació y penitencias, ple de virtuts y mérits, y adornat ab los dons de miracles y profecía, quan lo Papa lo nombra teólech seu per lo Concili general Lateranense IV, (12) morí santament en 21 de De-

(9 Escriptura de fundació de 7 de Janer de 1201, firmada per lo rey D. Pere II de Aragó: arxiu del Convent; y Ms. del P. Marreci, cap. 6.

(10) La fundació de estos Convents, á més de que constaba en documents de sos arxius, las mencionan Feliu de la Peña, *Anales de Cataluña*, tom. II, lib. XI; lo P. M. Fr Joseph Rodriguez en sos *Conventos de Cataluña*, Tamayo Salazar, *Martirologio Hispano*, tom. VI, fol. 551, y altres.

(11) Arxiu de Avinganyá, y Villegas, *Flos Sanctorum*, vida del Sant, pág. 205.

(12) Los escriptors de la vida del Sant, convenint tots en que nasqué en Juny de 1160 y que morí en Desembre de 1213, per error li marcan seixanta un anys de edat.

sembre de 1213, als cinquanta tres anys y mitx menos dos dias de edat.

Lo seu cos col-locat en sepulcre de márbre en la iglesia de son Convent, devant del Papa y Cardenals, en la segona meytat del sigle XVII fou trasladat á Madrit.

PAU PARASSOLS Prebere.

VE L' HIVERN

Ja ve l' hivern, amor; la pampolada
s' asseca y cau dels ceps ja corsecats
y del tálam de vert de l' enramada
sols resta ja al passeig, arrenglerada
la colla d' arbres tristos y esquats.

Ja ve y tan llarg, amor! Tot just comensa
y anyoro ja 'l retorn del temps florit,
quan fan arbres y flors sa renaixensa
y foch abrusador crema en la pensa
y mágica alenada gonfla 'l pit.

Las nits sota 'l parral, qu' eran hermosas
y los teus ulls, oh reyna... ¡No hi pensém!
pensém que ve l' hivern y neguitosas
las horas passarán si ans venturosas
y l' un del altre lluny suspirarém.

Y á solas en ta cambra, la romansa
aquella cantarás que á mi 'm plau tant,
que sembla que hi esmerses l' anyoransa

d' un cor ple de tristesa y d' esperansa
sas fibras fetas notas de ton cant.

Be prou que 'l sentiré; sa melodia
'l cor que per tú bat fará extremi,
y altars t' aixecaré en ma fantasía
y exclamaré conmós ab melangía:
«la reyna del meu cor ¡com pensa en mí!»

MIQUEL LAPORTA.

LO TEATRO PONTIFICI

SIGLE XVI.

OAN de Médicis, una vegada elegit Papa, prengué lo nom de Lleó X, y conservá totas las aficions artisticas que distingiren á la seva familia Florentina. Era cardenal desde la edat de 13 anys, havia sufert lo desterro; havia combatut á la batalla de Rávena per los drets del Papa Juli II; havia contribuhit á la restauració en Florencia; havia fundat á Roma la biblioteca Laurentina, y á través de totas aquestas vicissituts conservava sempre 'l carácter de gran senyor, amich de las bonas lletras, de las distraccions, de la cultura social y del bon tracte. Lo protestant Ruscœ fá justicia á Lleó X, defensantlo de certas acusacions nascudas en terra de católichs, si bé trova que alguna vegada 'ls seus gustos no armonisavan prou ab la seva elevadíssima dignitat. Jugava á cartas ab los cardenats; deixava expressament que li guanyessin diners per tenir la satisfacció de fer un regalo, cantava y tocava diferents instruments, y era sobre tot amich de la cassa, havent ensinistrat éll mateix al mestre de monteria del seu palau, anomenat Giovanni Neroni.

A dintre del Vaticá feu construhir un escenari, y allí van representarse principalment *La Mandrágora*, de Machiavel, y *La Calandria* del cardenal Bibbiena. A mes d' aquestas produccions, se representáren en lo Vaticá las pessas que havian tingut millor éxit en los teatrets dels prímpceps ó en las Academias.

Lo teatro del Vaticá era, naturalment, de tots los teatros lo quin possehia millor personal dramátich. Entre la noblesa romana, hi havia emulació pera pendre part á las representacions de tan elevat escenari, davant d' un públich compost de primpcesas, de cardenals y de prelats, ahont hi figuraban Lluis d' Aragó, Hypólit de Este, Segimon de Gonzaga, lo cardenal Juli de Médicis, cosi del Papa, y lo cardenal Bibbiena que com autor havia donat l' exemple. A vegadas eran Académichs los qui per disposició del Papa anavan á divertir las tardes del Vaticá, representant composicions d' intenció clássica. Altres vegadas eran los Rozzi de Siena los qui representavan pessas populars ab lo llenguatje dels mercats y dels carrerons, lo qual recordava al Papa la bona gent de Florencia y las sevas brometas.

La tragedia *Sofonisba* de Trissino, fou probablement una de las primeras pessas que 's representaren en lo Vaticá, puig que fou dedicada á Joan de Médicis en 1515, dos anys avans de que fos Papa. Lo Papa estimava molt á Trissino y li encarregá diferents embaixadas á Venezia, á Dinamarca y á Alemania. L' estil trágich, ab tot y aixó, no fou la que predominá en lo teatro Pontifici, perque 'ls grans senyors d' aquella época s' estimavan més riure.

L' Ariosto y l' Aretino, foren protegits de la Cort y es probable que las sevas composicions dramáticas fossen representadas en lo Vaticá.

Com á humorada célebre 's conta que una vegada van ferse davant de Lleó X en una mateixa vetlla dos pessas diferents alternant los actes de la una ab los actes de l' altra.

Las decoracions de *La Calandria* de Bibbiena, consta que foren pintadas per Baltasar Peruzzi, y diu que feren ilusió completíssima als espectadors, los quals creyan veurer lo relleu dels carrers y de las casas, talment estava ben encertada la perspectiva. En quan á las decoracions de *La Mandrágora* foren pintadas per un tal Bastiano, deixeble de Perugin, ab la colaboració del ilustre Andrea del Sarto.

Totas las Corts italianas d' aquella época, grans y petitas, Roma, Florencia, Milan, Ferrara, Mantua y Urbino, creyan que 'l cultiu de la imaginació y del gust artístich era un element primordial del benestar dels pobles.

R***.

LOS FILLS DEL CANIGÓ

Al front la barretina,
la caritat al cor,
toquem la bandolina,
cantem lo patri amor.

Com vol d' aucells cantayres
venim del Canigó,
cantant sos dolsos ayres
amor del Rosselló.

Montanyes regalades,
Conflent y Vallespir,
les nostres refilades
son vostre dols sospir.

Partida es Catalunya
pel aspre Pirineu
peró son bras no allunya
los cors que lliga Deu.

De Fransa ó be d' Espanya
uns y altres som germans;
no 'l trenca una montanya
l' amor dels catalans.

Del Canigó en la cima
tot l' any lo cel hi riu,
lo nostre cor l' estima
com los aucells son niu.

Dels Alpes á Tortosa
volem com rossinyols,
cantém la patria hermosa
que es nostre cant més dols.

JASCINTO VERDAGUER.

EN LA DIADA DEL SEU SANT

ANIVERSARI

Nou anys que 'l celebrárem. Caminava
cap á la tomba, d' esma, més dubtant.
¡Prou que 'l veya l' abism que 'ns separava;
lo vaixell per' robármela avansant!

Si 'l vent de la esperansa 'l repel-lia
sos remers, may cansats, vogavan fort.
Sa millora fictícia si venia
era, ¡ay! sols revivalla de la mort.

En gir d' ella somreyam, més á fora
ploravam caminant fins pel carré.
Be savíam que tots tenim una hora
que no 's para 'l rellotge fins que ve.

Més ¡ay! quant un la veu que ja s' atansa
son anys las horas, dias los segons...
Si es mentida en la terra la esperansa
¿que 'n dirém de las mortas il-lusions?

¡Arbre, que una centella mitx partia,
corsecat, per la escorxa vaig vivint!
Ferm, avans, vents y oratges resistía:
Ara als més leus embats me vaig rendint.

Baixa al menys ab tas alas á aurejarme
¡oh angel meu! quant m' abate 'l desconhort.
Ja ni alegrias venen á temptarme
fins volupte per mi tindrá la mort.

D. CALVET.

15 Ociubre 1887.

MARINA

Una matinada quan lo sol surtía
pintantne la platja d' hermosos colors,
amaynantne velas dolsament venia
bonica parella de barcas del bou.

Ab forsa embestíren, á terra atracaren,
sas mullers correren per véurels venir,
—Qu' heu fet bona pesca? ab joy preguntáren
y élls tristos, molt tristos, diguéren que si.

—Qu' estrany!, bona pesca y estéu tots conmosos,
la nit era hermosa, tranquila la mar
y ab las xarxas plenas arribeu plorosos,
—¿Patró de la barca, que vos ha passat?

—La mar era bella; de vent ni una ratxa
pesquera tant bona temps ha no habem fet
més aquesta ampolla dintre de la xarxa
ha sigut trovada y os diré lo qu' es.

Quan un pobre náufrach sa nau veu perduda
dintre d' una ampolla hi posa un escrit
y á la mar la tira demanantne ajuda
per algun ausili poderne obtenir.

D' aquest pobre náufrech oiune l' historia,
d' aquest pobre mártir oiune lo plany,
més ans de llegirla honrém sa memoria,
—Companys, descubrímnos péls héroes del mar!

—«Aprop de Canarias hem fèt embestida,
«Hem tingut topada y 'l barco va á fons;
«Estém arran d' aygua, tots perdém la vida!
«lo barco s' endinza... y estém lluny de tot.

«Ja pochs minuts restan. La nau esfondrada
«s' endinza, s' endinza... ¡que trist es morir!,
«adeu, mare meva y esposa adorada,
«adeu, terra y ayre, adeu ¡oh mos fills!» —

Y 'l patró plorava y ab veu trista deyà:
—Companys recordémnos dels mártis del mar
y 'l sol que surtia als pescadors veya
de genolls en terra y al bon Deu pregar.

J. BLANCH Y ROMANÍ.

CASSERA APROFITADA

I

Los vapors transparents d' un matí del mes de Janer, fret y glassat com de costúm, estavan encara suspesos entre 'l cel y la terra, deixant sentir son rellent oreig per la cara.

Los daurats raigs del sol que tot just sortia, brillavan entre un cel transparent de blau y rosa, banyant los fornits cimalls de las espessas pinedas que s' aixecan magestuosas en las frondosas montanyas del Vallés.

En lo faldar d' una d' eixas montanyas, tallada per duas serpentejants rieras, quals cristallinas y blavencas ayguas constituheixen la riquesa y la fertilitat de la extensa planura que á son peu descolla, s' aixeca ufanosa una magnífica y elegant vivenda que ben clar diu que son duenyo te d' esser un rich agricultor.

S' entra en ella per una gran portalada que dona accés al jardí tancat per un reixat de fusta pintada de vert, á més del reixat de ferro que comunica al pati ahont se trovan las dependencias del cultiu.

Al centre del jardí, ahont hi creixen munió de variadas y frondosas plantas, s' hi trova un estany constantment plé d' aygua que reb d' una cascata, que fá escumejar l' aygua al saltar per entre toscas y rocas guarnidas d' enfilays d' herbatje que s' arrapa, per no véurers

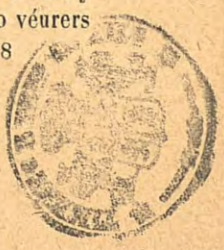

arrastrat per la corrent que en l' estany constituheix la vida de la variada multitut de peixos que en éll se trovan reclosos.

En la sortida del jardi s' hi destacan dos llargas rengleras de corpulents pollancres de fulla platejada que projectan la sombra al camí principal que conduheix á la casa, dividint en dos parts la dilatada planura reblerta de ufanosos cultius, regats per las ayguas del estany, que presentan lo maravellós aspecte de la fertilitat, de la varietat y de la abundancia.

Habitan tan magnifica possessió una familia composta d' un felis matrimoni, y dos rebrots del mateix, un noy de 12 anys y una candorosa nena anomenada Marcelina que acaba de sortir d' un establiment d' ensenyansa instalat en la próxima vila, ahont acaba de rebrer una educació esmeradíssima y vasta en tota classe de coneixements compatibles ab sa edat y sexo.

Tan sols 18 anys contava, quant m' instá per mon amich y company de cassera. En Lluis, jove, d' una de las principals casas del poble á que l' acompanyés á visitar la familia del «Mas d' en Costa» ab qual duenyo me lligavan llassos de la més estreta correspondencia y amistat, pera poguer satisfer son anhel de fer coneixensa ab una nena de qni 's parlava ab elogi com á flor privilegiada d' aquella encontrada, pensament que deya no podia desvaneixer de sa pensa mon amich, que no tenia altre déria que visitar la casa ab lo pretext d' una cassera, pera satisfer lo desitg de relacionarse ab la simpática Marcelina.

II

Aquell dia en que la naturalesa s' habia revestit de sas galas primorosas, mostrant la volta del cel tot lo seu explendor, extenent l' astre del dia sa lluminosa cassera en l' inmensitat dels espays, nos trobavam ab en Lluis atravessant vinyats y boscos, afanyats tan sols fent llarga caminada pera arribar prompte al terme de nostre camí.

Afatigats ja de trascar casi tot lo matí, nos presentarem á la masia, oferintnos son duenyo franch hostatge pera restablir las forsas gastadas per la llarga caminada que acabavam de fer.

Permeteume que fassi la pintura del ser que despertá en lo cor d' en Lluis la violenta passió que fou origen més tart de sa ventura, unintse ab la que avuy es sa major ditxa sobre la terra.

Modesta com violeta boscana que s' amaga entre mitx de la ge-

mada molsa, de figura esbelta y graciosa con son los ángels, ab sas galtas artisticament tenyidas de rosa y los llabis encesos com lo badoch de la magrana, ulls tan vius y penetrant, que era dificil resistir sas miradas, acabant tan graciós conjunt duas sedosas y negras trenas que li queyan per l' espatlla, fentla apareixer tan ignocenta y cándida com la flor avans d' obrirse la poncella que l' enclou.

III

Arrivá l' hora que s' acostumaba á dinar en la masia y 'l duenyo de la casa don Manel ab la galanteria peculiar á sa persona nos feu assentar al entorn de la taula que acabava de pararse, fentho 'n Lluis á sas instancias al costat de la candorosa Marcelina.

No cal dir que debia considerarse felis al veurers tractat ab tanta distinció, fins al punt de honrarsel ab un seti per ell tan cobdiciat, lo que feu ruborisar á la simpática joveneta.

No hi ha pas dubte que 'l cor d' en Lluis debia sentirse acomés dels sentiments que excitavan los actractius d' una hermosura tan ideal, rendintse per primera vegada als incentius d' un amor apassionat que encenia dins son pit un foch abrusador, atiat més y més per la ingénua solicitut de don Manel en obsequiarlo.

A pesar de que l' ardorosa passió encesa en aquells moments, debia ofegar son desitg de manifestarli l' impresió que li produhia la verginal hermosura de la noya, vaig sentir que li dirigia ab tremolosa veu las següents paraulas.

—¡Marcelina! avuy ma favorable estrella ha volgut conduhirme en sa presencia pera admirarla á vosté, flor delicada d' eixas montanyas, que, dech confessarli, no creixen mes ufanosas en los més esquisits jardins. Fá pochs dias tingui 'l gust de sentir elogiar sa bellissima persona, y en veritat dech dirli que desde allavors s' encengué en mon cor lo desitg de conéixerla personalment, pera persuadirme de que no eran exageradas las apreciacions, ans al contrari, la considero més per demunt de la opinió que de vosté tenen formada, perque veig reuneix totas las cualitats que desitjarse pugan .....

—No ho cregui—es favor li respongué tota ruborosa.

—Es justicia, Marcelina, y ben merescuda per cert, perque de veras he quedat sorpres de veurer que entre mitx de la soletat dels om-

brivols boscos que enrondan eixa agradable masia, se puga admirar tanta bellesa y rebrer tan agradables impresions.

Una rialleta franca y expansiva propia de son carácter rialler y alegroy, fou la contestació que doná á las persuasivas frases d' en Lluis, que més que galanteria eran eixidas del fons del cor, que jamay ment en semblants cassos.

Restarem de sobretaula una bona estona, conversant ab lo duenyo de la casa, tant bon punt s' alsá la Marcelina pera prepararnos un aromátich café que ab molt desembrás per ella 'ns fou servit.

Nos alsarem més tart pera visitar ab don Manel las dependencias de la masia, y próxima l' hora de retornar á nostras casas y avans de despedirnos de la familia que ab tanta galantería nos habia rebut, mentres jo sostenia en lo pati animada conversa ab don Manel d' asumptos de la propietat, 'n Lluis volgués aprofitar encara una ocasió que la sort li oferia pera satisfer l' anhel que tenia de parlar ab sa filla avans de que deixés tan agradable companyia.

IV

En un extrem del jardi, atalayada esbranquillonant en un hermós grupo de rosers y nadalas que exhuberantas de vegetació per alli creixian, s' estava la Marcelina vegentse sorpresa per la veu d' en Lluis que li deya:

—Qué ufanosas creixerán eixas flors sens dubte, cuydadas per tan bella jardinera: no es molt que molt que mostren ab orgull son elevat llinatge...

—¿Li agradan las flors? li digué ab escayent sonris d' ignoscencia.

—Moltissim; peró encar molt més m' admira qui ab tanta solicitut las cuyda...

—¡Es tan general en vostes lo tributar elogis sens causa justificada!

—Si mideix á tots los joves per un mateix raser... Perdoni Marcelina, si he vingut á importunarla, pero voldria que 'm digués, quin concepte formaria de un jove que la distingis mes de lo natural: ¿no sabria llegir en son front l' idea d' amor, d' afecte desinteressat per vosté?

—Si las manifestacions d' afecte fossen d' un jove com voste supo-

sa, que no 'm fos indiferent y tingués la plena convicció de que per ell fos estimada, á que dubtar que mon cor li correspondría ab tota ma voluntat.

—Y si 'l jove aquest fos lo que en aquest instant te la ditxa de parlarli, 'l rebutjaria?

Com una grana va tornarse al dirigirli la darrera pregunta, y creyent en Lluis que l' emoció que en tal moment l' embargava impedia contestarli, interpretant ab son silenci los desitjos del seu cor va dirli:

—¡Marcelina! no 'm donará una esperansa que vivifiqui mon esperit pérturbat, al comunicarli mas aspiracions? Diguim m' estima y 'm consideraré 'l més felis sobre la terra, y cullint una nadala li oferí pregantli la guardés com á un dols recort d' aquella entrevista, mentres ella corresponia ab altre flor que 'n Lluis sellá ab los llabis satisfet de son triunfo.

V

Poch temps després nos despediam de tota la familia, remerciantnos las mes vivas protestas de amistat y simpatía, separantse en Lluis ab gran entussiame y ardorós desitg de veurer realisadas sas més prehuadas esperansas.

Don Manel tingué la galantería de acompanyarnos fins al límit de sa propietat, ensenyantnos de pas sas magnificas plantacions d' arbres fruyters que s' aixecavan al peu de la casa, destacantse mes enllá l' hermosa arbreda d' arbres útils pera la construcció que 's perdia devant del bosch ahont hi creixian en desordre numerosos pins, roures y alsinas; axis, com també los poderosos vinyats que al lluny tenian son límit en una plantació de oliveras.

Nos despedirem de don Manel, quedant molt agrahits de la fina atenció ab que acabava de honrarnos y aceptant en Lluis la oferta que li feu de que tornés é visitarlo, vá manifestarli la satisfacció ab que faria ús de son consentiment.

Quan estiguerem ja allunyats de la casa que 'n Lluis vá mirar y remirar, girantse moltas vegadas, y despres d' haberme fet sabedor de sas impresions, contantme ab tots sos detalls las que acababa de rebrer en lo jardi, vaig dirli:

—No dirás Lluis que avuy no haja sigut dia de fortuna habent

fent tan bona cassera. A fé que no podrás pas queixarte: per lo demés, ja ho saps, disposa en tot quant puga servirte. Tan sols te demanaré que si no tens cap altre compromis vull esser ton padri de boda, que al cap y á la fi crech haberho merescut. T' ho repetesch, li deya al despedirnos al portal de casa méva: sempre que necessitis company pera anar á cercar las perdius de las serras de «Can Costa» conta ab mi, que ja sabs estich sempre disposat á acompanyarte.

RICART G. RIERA.

VOLÁ L' AUCELL

(Poesía de J. Coll y Velú.)

¡Molt trista la pobre Agneta,
molt trista la nina está!
més hermosas que rosada,
com las perlas de la mar,
gotas encesas li cauhen
de sos ullets de crestall.
De lo cor arrebassadas
son bell rostre han enllorat;
y ja las recull lo llavi
ab tremolós sospirar,
ó ja per son pit de marbre
perdudas van rodolant.
Al cel ab batements d' alas
fugí pera no tornar
lo rossinyol que ella aymava,
de una gola celestial.
¡Tampoch retornan las ánimas,
las ánimas que al cel van.!

. . . . . .

May mes á lo clar de lluna
endormiscada l' ohirás,
ni al raig de lo sol al pondres
ni de l' auba al trespuntar;
l' aucella ab altres aucellas

cantará sa ditxa gran,
en mitj las espessas ombras
del solitari alzinar,
ó en las delitables voras
d' algun remorós saltant.
No la culpe, no, ta pena
de negra infidelitat,
ni la malehescan llavis
que la solian besar.
¿No saps pas tú lo que deya
la pobrissona al volar?
«¡Soch lliure!» y cantá en lo cel
una himne á la llibertat.

Traducció de

JAUME NOVELLAS DE MOLINS.